

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การอ้างอิงที่ปรากฏในบรรณานุกรมและเชิงอรรถของวิทยานิพนธ์ สาขาวิชานิติศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2515-2533 จำนวนจำนวน 438 เล่ม โดยได้กำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้คือ

1. หนังสือเป็นสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด ในวิทยานิพนธ์ สาขาวิชานิติศาสตร์
2. สิ่งพิมพ์ที่มีขอบเขตเนื้อหาวิชาทางด้านนิติศาสตร์ ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ สาขาวิชานิติศาสตร์มากกว่าวารสารที่มีขอบเขตเนื้อหาวิชาทางด้านอื่น ๆ
3. สิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิชานิติศาสตร์ มีอายุตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป
4. สิ่งพิมพ์ภาษาไทย ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิชานิติศาสตร์มากกว่าสิ่งพิมพ์ภาษาต่างประเทศ
5. สิ่งพิมพ์ที่ผลิตในประเทศไทยโดยหน่วยงานของราชการ ได้รับการอ้างอิงมากกว่าสิ่งพิมพ์ที่ผลิตในต่างประเทศและสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยเอกชน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. จำนวนวิทยานิพนธ์ที่ใช้เป็นหน่วยในการวิเคราะห์

สำหรับวิทยานิพนธ์ที่ใช้เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ทั้งสิ้นจำนวน 438 เล่ม พบว่าเป็นวิทยานิพนธ์ในสาขาวิชากฎหมายอาญามากที่สุดคือ 101 เล่ม (23.06 %) รองลงมาได้แก่สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ 100 เล่ม (22.83 %) และวิทยานิพนธ์สาขาวิชากฎหมายระหว่างประเทศมีจำนวนน้อยที่สุดคือ 21 เล่ม (4.79 %) เมื่อพิจารณาโดยจำแนกวิทยานิพนธ์ของแต่ละสถาบันนั้น ปรากฏว่า ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวิทยานิพนธ์ในสาขาวิชากฎหมายอาญามากที่สุด คือ 65 เล่ม (14.84 %) และวิทยานิพนธ์ในสาขาวิชากฎหมายระหว่างประเทศมีน้อยที่สุดคือ 10 เล่ม (2.28 %) ในขณะที่วิทยานิพนธ์ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีวิทยานิพนธ์ในสาขาวิชากฎหมายธุรกิจมากที่สุด 39 เล่ม (8.90 %) และวิทยานิพนธ์ในสาขาวิชากฎหมายมีน้อยที่สุด คือ 7 เล่ม (1.60 %)

2. ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง

จากวิทยานิพนธ์จำนวน 438 เล่ม ที่นำมาศึกษา พบที่มีการอ้างอิงรวมทั้งสิ้นจำนวน 35,050 ครั้ง ผลปรากฏว่า ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงมาก 3 อันดับแรก คือ หนังสือ 13,175 ครั้ง (37.59 %) วารสาร 8,632 ครั้ง (24.63 %) และคำพิพากษาฎีกา 6,125 ครั้ง (17.48 %)

และสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงถึงน้อยที่สุดคือ นิตยสาร จำนวน 5 ครั้ง (0.01 %)

เมื่อจำแนกตามสถาบัน พบว่าวิทยานิพนธ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์ทั้ง 3 ประเภท มากเช่นเดียวกัน คือ หนังสือ (24.13 % และ 13.46 %) วารสาร (15.69 % และ 8.94 %) และ คณิตศาสตร์ (11.55 % และ 5.92 %) ตามลำดับ

เมื่อนำขอบเขตของเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ ที่ได้แยกตามสาขาวิชา 6 สาขาวิชา มาพิจารณาร่วมกับประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง พบว่าทั้ง 6 สาขาวิชาอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์มาก 3 ลำดับแรก คือ หนังสือ วารสาร และคณิตศาสตร์-คณิตศาสตร์ ตามลำดับเช่นเดียวกัน

3. ขอบเขตเนื้อหาของวิชาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง

ในการวิเคราะห์เพื่อศึกษาขอบเขตเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ พบว่าจากการอ้างอิง 28,925 ครั้ง (ทั้งนี้โดยไม่นับสิ่งพิมพ์ประเภทคณิตศาสตร์มาวิเคราะห์ในขอบเขตเนื้อหาของวิชาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง) เป็นการอ้างอิงในหมวดย่อย 340-349 กฎหมาย มากที่สุด 18,162 ครั้ง (62.79%) รองลงมาได้แก่หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ไม่รวมหมวดย่อยกฎหมาย) 8,346 ครั้ง (28.85%) หมวด 400 ภาษาศาสตร์ 867 ครั้ง (3.00 %) หมวดที่มีการอ้างอิงถึงน้อยที่สุดคือ หมวด 500 วิทยาศาสตร์ 4 ครั้ง (0.01 %)

เมื่อวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาในหมวดสังคมศาสตร์ จากการอ้างอิงทั้งสิ้น 8,346 ครั้ง (28.85%) พบว่ามีการอ้างอิงมาก 3 อันดับแรกคือหมวดย่อย 330 เศรษฐศาสตร์ 2,008 ครั้ง หมวดย่อย 360 ปัญหาสังคมและสวัสดิภาพสังคม

1,593 ครั้ง (5.51 %) และหมวดย่อย 320 รัฐศาสตร์ 1,381 ครั้ง (4.77%) และหมวดย่อยที่มีการอ้างอิงน้อยที่สุด ได้แก่หมวดย่อย 310 สถิติ 205 ครั้ง (0.71 %)

ในการจำแนกตามสาขาวิชาของวิทยานิพนธ์นั้น พบว่าสาขาวิชากฎหมาย เอกชนและสาขาวิชากฎหมายธุรกิจ มีการอ้างอิงหมวดย่อย 330 เศรษฐศาสตร์ มากที่สุด คือ 540 ครั้ง (1.87 %) และ 858 ครั้ง (9.97 %) ตามลำดับ สาขาวิชากฎหมายมหาชน สาขาวิชากฎหมายอาญา และสาขาวิชากฎหมายระหว่างประเทศ มีการอ้างอิงมากที่สุดในหมวดย่อย 320 รัฐศาสตร์ คือ 439 ครั้ง (1.52 %) 318 ครั้ง (1.10 %) และ 79 ครั้ง (0.27 %) ตามลำดับ ส่วนสาขาวิชากฎหมายสังคม อ้างถึงหมวดย่อย 360 ปัญหาสังคมและสวัสดิภาพสังคมมากที่สุด 295 ครั้ง (1.02 %) และทุกสาขาวิชาที่มีการอ้างอิงน้อยที่สุดในหมวดย่อย 310 สถิติ ยกเว้นสาขาวิชากฎหมายธุรกิจ ซึ่งมีการอ้างอิงน้อยที่สุดในหมวดย่อย 390 ขนบธรรมเนียมประเพณีและคติชนชาวบ้าน

ในการวิเคราะห์การอ้างอิงตามขอบเขตเนื้อหาในหมวดย่อย 340-349 กฎหมาย จากการอ้างอิงทั้งสิ้น 18,162 ครั้ง ผลปรากฏว่า หมวดย่อยกฎหมายที่ได้รับการอ้างอิงมาก 3 อันดับแรกคือ หมวดย่อย 346 กฎหมายส่วนบุคคล 4,044 ครั้ง (13.98 %) หมวดย่อย 345 กฎหมายอาญา 3,074 ครั้ง (10.63 %) หมวดย่อย 347 กระบวนการยุติธรรม 2,381 ครั้ง (8.23 %) และมีการอ้างอิงน้อยที่สุดในหมวดย่อย 349 เทศบัญญัติ 92 ครั้ง (0.32 %)

เมื่อจำแนกการอ้างอิงตามสาขาวิชาของวิทยานิพนธ์ พบว่าสาขาวิชากฎหมายเอกชน และสาขาวิชากฎหมายธุรกิจ มีการอ้างอิงมากในหมวด

ย่อย 346 กฎหมายส่วนบุคคล 1,322 ครั้ง (4.57 %) และ 1,368 ครั้ง (4.73 %) สาขาวิชากฎหมายมหาชน มีการอ้างถึงมากในหมวดย่อย 342 กฎหมายรัฐธรรมนูญ 970 ครั้ง (3.35 %) สาขาวิชากฎหมายอาญา มีการอ้างถึงมากในหมวดย่อย 345 กฎหมายอาญา 1,460 ครั้ง (5.05 %) สาขาวิชากฎหมายสังคม มีการอ้างถึงมากในหมวดย่อย 344 กฎหมายสังคม 476 ครั้ง (1.65 %) และสาขาวิชากฎหมายระหว่างประเทศ มีการอ้างถึงมากในหมวดย่อย 341 กฎหมายระหว่างประเทศ 178 ครั้ง (0.62 %) และในทุกสาขาวิชา มีการอ้างถึงน้อยในหมวดย่อย 349 เทศบัญญัติ ยกเว้นสาขาวิชากฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งมีการอ้างถึงน้อยในหมวดย่อย 348 พระราชบัญญัติ 23 ครั้ง (0.08 %)

4. ประเภทของผู้ผลิต

ในการวิเคราะห์ประเภทของผู้ผลิตสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างถึง พบว่าจากการอ้างถึงทั้งสิ้น 35,050 ครั้ง ผู้ผลิตสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างถึงมาก 3 อันดับแรก คือ หน่วยงานรัฐบาล 14,801 ครั้ง (42.23 %) มหาวิทยาลัย 11,075 ครั้ง (30.60 %) และเอกชน 8,399 ครั้ง (23.96 %) ส่วนสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยรัฐวิสาหกิจได้รับการอ้างถึงน้อยที่สุด 76 ครั้ง (0.22 %) และสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร ไม่ปรากฏการอ้างถึง

เมื่อวิเคราะห์โดยจำแนกตามประเภทของสิ่งพิมพ์ พบว่าหนังสือที่ผลิตโดยหน่วยงานเอกชน ได้รับการอ้างถึงมากที่สุด 5,609 ครั้ง (16.00 %) รองลงมาได้แก่หนังสือที่ผลิตโดยมหาวิทยาลัย 5,171 ครั้ง (14.75 %) และ

หน่วยงานรัฐบาล 2,323 ครั้ง (6.63 %) วารสารที่ผลิตโดยมหาวิทยาลัยได้
 รับการอ้างอิงมากที่สุด 3,973 ครั้ง (11.33 %) รองลงมาได้แก่วารสารที่
 ผลิตโดยเอกชน 2,376 ครั้ง (6.78 %) และหน่วยงานรัฐบาล 2,170 ครั้ง
 (6.19 %) สิ่งพิมพ์ประเภทวิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัย ที่ผลิตโดยมหาวิท
 ทยาลัยได้รับการอ้างอิงมากที่สุด 1,246 ครั้ง (3.55 %) และ 88 ครั้ง
 (0.25 %) ตามลำดับ ส่วนสิ่งพิมพ์ประเภทประมวลกฎหมายและคำพิพากษาฎีกา
 ผลิตโดยหน่วยงานรัฐบาลทั้งสิ้น

5. อายุของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง

ในการวิเคราะห์อายุของสิ่งพิมพ์ พบว่าสิ่งพิมพ์ในช่วงอายุ 11-15 ปี
 ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด 9,177 ครั้ง (26.18 %) รองลงมาได้แก่ช่วงอายุ
 6-10 ปี 8,777 ครั้ง (25.04 %) และ 0-5 ปี 8,414 ครั้ง
 (24.01 %) ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์โดยจำแนกตามประเภทของสิ่งพิมพ์ พบว่าสิ่งพิมพ์ประ
 เภทหนังสือ วารสาร ประมวลกฎหมาย และคำพิพากษาฎีกา เป็นสิ่งพิมพ์ที่ได้
 รับการอ้างอิงมากที่สุด ในช่วงอายุ 11-15 ปี สำหรับสิ่งพิมพ์ประเภทวิทยา
 นิพนธ์ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ รายงานการประชุม รายงานวิจัย ราย
 งานประจำปี จุลสาร และเอกสารอัดสำเนา ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดในช่วง
 อายุ 0-5 ปี สิ่งพิมพ์ประเภทวัสดุที่ไม่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้รับการอ้างอิงอยู่ในช่วง
 อายุ 20 ปี ขึ้นไป ซึ่งมีอยู่เพียงช่วงอายุเดียว

6. ภาษาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง

ในการวิเคราะห์ภาษาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงนั้น พบว่าสิ่งพิมพ์ภาษาไทยได้รับการอ้างอิงมากที่สุด คือ 25,689 ครั้ง (73.29 %) สำหรับภาษาต่างประเทศนั้น สิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงมากที่สุด 8,494 ครั้ง (24.23 %) รองลงมาได้แก่สิ่งพิมพ์ภาษาฝรั่งเศส 600 ครั้ง (1.71 %) และภาษาเยอรมัน 135 ครั้ง (0.39 %) ส่วนสิ่งพิมพ์ภาษาอารบิกได้รับการอ้างอิงน้อยที่สุด 3 ครั้ง (0.01 %)

7. แหล่งผลิต

ในการวิเคราะห์ถึงแหล่งผลิต พบว่าสิ่งพิมพ์ที่ผลิตในประเทศไทยได้รับการอ้างอิงมากที่สุด จำนวน 25,689 ครั้ง (73.29 %) รองลงมาได้แก่สิ่งพิมพ์ที่ผลิตในประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 4,265 ครั้ง (12.17 %) ประเทศอังกฤษ จำนวน 3,292 ครั้ง (9.39 %) และประเทศฝรั่งเศส จำนวน 600 ครั้ง (1.71 %) สิ่งพิมพ์ที่ผลิตในประเทศจีน ได้รับการอ้างอิงน้อยที่สุด 21 ครั้ง (0.06 %)

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้แยกการอภิปรายผลออกเป็น 5 หัวข้อ คือ

1. ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง
2. ขอบเขตเนื้อหาวิชาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง
3. อายุของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง
4. ภาษาของเอกสารที่ได้รับการอ้างอิง
5. ผู้ผลิตสิ่งพิมพ์และแหล่งผลิตสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง

1. จากการวิเคราะห์สิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง พบว่าประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง สันนิษฐานสมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวคือหนังสือได้รับการอ้างอิงมากที่สุด คือ ร้อยละ 37.64 ของการอ้างอิงทั้งหมด วารสาร ร้อยละ 24.63 ที่เหลือร้อยละ 37.73 เป็นสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ๆ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ รายงานการประชุม รายงานวิจัย รายงานประจำปี วัสดุที่ไม่ตีพิมพ์ เผยแพร่ จุลสาร เอกสารระหว่างประเทศ ประมวลกฎหมาย เอกสารอัดสำเนา และคำพิพากษาศาลฎีกา ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุพร สัทธาธิก ไพลิน ไชยเสนะ ศจี จันทวิมล เบรมวัลย์ วาริธร อารีย์ ชินวัฒนา พรพรรณ เลาลักษณ์เลิศ McCain และ Aldosary ซึ่งพบว่าหนังสือเป็นสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด และงานวิจัยดังกล่าว เป็นงานวิจัยทางด้าน สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการศึกษา ซึ่งแตกต่างไปจากงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ เช่นงานวิจัยของ กมลรัตน์ ตันต์เกตุร และงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในบทสาขาวิชา เช่นงานวิจัยของ Popovich ซึ่ง พบว่าวารสาร ได้รับการอ้างอิงมากกว่าหนังสือ จึงอาจสรุปได้ว่าการศึกษาวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์จะใช้หนังสือประกอบการศึกษา

ค้นคว้าวิจัยมาก โดยเฉพาะสาขาวิชานิติศาสตร์ เพราะสาขาวิชานิติศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่ต้องใช้หนังสือประกอบการเรียนสอนในแต่ละวิชามาก และผู้ที่ทรงคุณวุฒิในทางนิติศาสตร์ ซึ่งมักเป็นผู้บรรยาย หรือผู้สอนในสถาบันการศึกษาด้วย ได้มีการเรียบเรียงตำราประกอบการเรียนการสอนในวิชานั้น ๆ ไว้มากมาย ประกอบกับหลักวิชานิติศาสตร์นั้นไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง และ หากกฎหมายที่ใช้บังคับในประเทศไทยยังคงใช้บังคับอยู่ หนังสือ ตำราประกอบการเรียนการสอน ก็ยังคงใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าได้

2. ผลการวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาวิชาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงเป็นสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชานิติศาสตร์มากที่สุด โดยมีการอ้างอิง ร้อยละ 62.79 สิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ที่ไม่รวมสาขาวิชานิติศาสตร์ ร้อยละ 28.85 และอีกร้อยละ 8.36 เป็นสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาอื่น ๆ รวมกัน ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การวิจัยทางนิติศาสตร์ จะอ้างอิงสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับสาขาโดยตรงและที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่าผู้วิจัยจะอ้างอิงสิ่งพิมพ์ที่มีขอบเขตเนื้อหาวิชาทางด้านนิติศาสตร์มากกว่าสิ่งพิมพ์ที่มีขอบเขตเนื้อหา วิชาทางด้านอื่น ๆ นอกจากนี้พบว่า วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ทั้ง 6 สาขาวิชา ที่ได้จำแนกไว้ นั้น มีการอ้างอิงสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาย่อย ที่มีขอบเขตเนื้อหาวิชาสอดคล้องกับสาขาวิชาของวิทยานิพนธ์ เช่น วิทยานิพนธ์ในสาขาวิชากฎหมายอาญา มีการอ้างอิงสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชากฎหมายอาญามากที่สุด สาขาวิชากฎหมายมหาชนมีการอ้างอิงสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญมากที่สุด สาขาวิชากฎหมายเอกชน มีการอ้างอิงสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชากฎหมายส่วนบุคคลมากที่สุด สาขาวิชากฎหมายสังคมมีการอ้างอิงสิ่งพิมพ์ ในสาขาวิชากฎหมายสังคมมากที่สุด สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ มีการอ้างอิงสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชากฎหมายส่วนบุคคลมากที่สุดและสาขาวิชากฎหมาย

ระหว่างประเทศ มีการอ้างถึงสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชากฎหมายระหว่างประเทศ มากที่สุด ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ อารีย์ ชื่นวัฒนา ที่วิเคราะห์การอ้างถึงของวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับห้องสมุดมหาวิทยาลัย และวิทยาลัย พบว่า สิ่งพิมพ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ ได้รับการอ้างถึง ร้อยละ 66.80 ที่เหลือเป็นเอกสารในสาขาวิชาอื่น ๆ ร้อยละ 33.20 และงานวิจัยของพูลสุข ปรีวัตรวรุฒิ ที่วิเคราะห์การอ้างถึงวารสารของวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ พบว่า บทความวารสารเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ได้รับการอ้างถึงมากที่สุด คือ ร้อยละ 92.79 นอกนั้นเป็นบทความวารสารสาขาวิชาอื่น ๆ รวมกัน ร้อยละ 7.21 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการวิจัยในสาขาใดมักจะใช้สิ่งพิมพ์ในสาขาวิชานั้น ๆ หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องในงานเขียนเสมอ มากกว่าที่จะอ้างถึงสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

3. ผลการวิเคราะห์อายุของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างถึง พบว่าสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างถึงมากที่สุด เป็นสิ่งพิมพ์ในช่วงอายุ 11-15 ปี ร้อยละ 26.18 ส่วนสิ่งพิมพ์ในช่วงอายุ 6-10 ปี ได้รับการอ้างถึง ร้อยละ 25.04 ช่วงอายุ 16-20 ปี ร้อยละ 14.51 และอีกร้อยละ 10.26 เป็นสิ่งพิมพ์ในช่วงอายุ 20 ปี ขึ้นไป สรุปได้ว่าการวิจัยทางด้านนิติศาสตร์ใช้สิ่งพิมพ์เก่าประกอบการค้นคว้าวิจัยเพื่อศึกษาหลักกฎหมาย ประชญา และแนวการพิพากษาคดีที่ปรากฏมาในอดีต เพราะการวิจัยในสาขาวิชานี้ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาริชัยหลักและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อนำเป็นแนวทางในการกำหนดหลักกฎหมายที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และเพื่อเสนอข้อแก้ไขจุดบกพร่องในกฎหมายที่มีสภาพบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 กำหนดไว้ว่า สิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างถึงในวิทยานิพนธ์ สาขาวิชานิติศาสตร์ มีอายุตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อารีย์ ชื่นวัฒนา ที่ว่างานเขียน

สาขาสังคมศาสตร์ อายุเอกสารจะขึ้นอยู่กับขอบเขตเนื้อหาของงานเขียน เช่นงานเขียนใหม่เอียงไปทางมนุษยศาสตร์จะอ้างถึงเอกสารเก่า ๆ เป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้างานเขียนใหม่เอียงไปทางด้านวิทยาศาสตร์ จะอ้างถึงเอกสารใหม่ ๆ เป็นส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัย พบว่าวารสารภาษาต่างประเทศที่ได้รับการอ้างถึงมากที่สุดอยู่ในช่วง อายุ 0-5 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความต้องการข้อมูลใหม่ ๆ ในสาขาวิชานิติศาสตร์ก็มีอยู่เช่นเดียวกับสาขาวิชาอื่น ๆ เพราะความเปลี่ยนแปลงและข้อคิดเห็นใหม่ ๆ จากบทความในวารสาร จะช่วยให้เกิดโลกทัศน์ที่กว้างขึ้นในการมองปัญหากฎหมาย

4. ผลการวิเคราะห์ภาษาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างถึง พบว่าสิ่งพิมพ์ภาษาไทยได้รับการอ้างถึงมากที่สุด ร้อยละ 73.29 ซึ่งตรงกับสมมติฐาน ส่วนที่ว่า สิ่งพิมพ์ภาษาไทย ได้รับการอ้างถึงในวิทยานิพนธ์สาขาวิชานิติศาสตร์มากกว่าสิ่งพิมพ์ภาษาต่างประเทศ ซึ่งสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษได้รับการอ้างถึงรองลงมาก็คือ ร้อยละ 24.23 ที่เหลือร้อยละ 2.48 เป็นการอ้างถึงสิ่งพิมพ์ภาษาอื่น ๆ ได้แก่ ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี จีน ญี่ปุ่นและอารบิก งานวิจัยที่สนับสนุนการวิจัยนี้คือ งานวิจัยของ ศจี จันทวิมล เปรมวัลย์ วาสิธร จินตนา กระแสชัย และมุกดา ชื่อมาก พบว่าสิ่งพิมพ์ภาษาไทยได้รับการอ้างถึงมากกว่าสิ่งพิมพ์ภาษาต่างประเทศ ส่วนงานวิจัยที่ขัดแย้ง ได้แก่ งานวิจัยของ จารุพร สัทธาธิก ไพลิน ไชเสนะ อาสีย์ ชื่นวัฒนา พรพรรณ เลาลักษณ์เลิศ พรพรรณ โพธิ์แก้ว และกมลรัตน์ ตันต์เกตุร พบว่าสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษได้รับการอ้างถึงมากกว่าสิ่งพิมพ์ภาษาไทย สำหรับงานวิจัยในสาขาวิชานิติศาสตร์ที่มีการอ้างถึงสิ่งพิมพ์ภาษาไทยมากกว่าภาษาต่างประเทศนั้น เหตุผลสนับสนุนสำคัญ มี 3 ประการคือ

4.1. เนื่องจากวิชานิติศาสตร์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมาย ซึ่งใช้ปกครองและบังคับคนในประเทศ แต่ละประเทศก็มีการกำหนดบทบัญญัติ เป็นของตน ซึ่งถือเป็นอำนาจอธิปไตยของประเทศนี้เป็นอิสระ เช่นเดียวกับ ประเทศไทยซึ่งมีอำนาจอธิปไตย ในการที่จะปกครองตนเอง กำหนดกฎหมาย ใช้เอง ดังนั้นความจำเป็นในการใช้สิ่งพิมพ์ภาษาต่างประเทศมีน้อย นอกจาก ในบางสาขาวิชา เช่น สาขาวิชากฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งจำเป็นต้อง ศึกษากฎหมายของต่างประเทศ และสิ่งพิมพ์ภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะ เป็นความจำเป็นที่จะต้องทราบกฎหมายของต่างประเทศ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการค้า หรือทางด้านอื่น ๆ ก็ตาม

4.2. สาขาวิชานิติศาสตร์ เป็นวิชาพื้นฐานในการที่คนในสังคม จะต้อง เรียนรู้ เพื่อจะอยู่ในสังคมอย่างสบาย ดังนั้นวิชานี้จึงได้มีประวัติในการ ค้นคิด และการศึกษามาช้านาน ในประเทศไทยเองก็มีการศึกษากันมานาน ถึงได้กล่าวแล้วในประวัติและพัฒนาการ ของสาขาวิชานิติศาสตร์ ผู้มีความรู้ ในสาขาวิชานิติศาสตร์ของไทยก็มีมากมาย บุคคลเหล่านั้นก็ได้มีการเรียบเรียง ตำราและเอกสารต่าง ๆ ที่มีคุณค่า มีประโยชน์ไว้มากมาย ซึ่งตำราและ เอกสารนั้นก็ยังคงใช้ศึกษาค้นคว้าได้ จึงทำให้มีการใช้สิ่งพิมพ์ภาษาไทยมาก

4.3. ภาษาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างถึงมากในงานเขียนเรื่อง หนึ่ง ๆ มักจะเป็นภาษาเดียวกับงานเขียนเรื่องนั้น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องของความ สามารถและความถนัดในการใช้ภาษาของผู้เรียบเรียง

5. ผลการวิเคราะห์ผู้ผลิตสิ่งพิมพ์นั้นพบว่า สิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยหน่วย งานรัฐบาลได้รับการอ้างถึงมากที่สุด รองลงมาได้แก่สิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยมหาวิทยาลัย และสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยเอกชน การที่สิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดย หน่วยงานรัฐบาล ได้รับการ อ้างถึงมากที่สุดเพราะเหตุผลซึ่งสรุปได้ดังนี้

5.1 ผู้เรียบเรียงสิ่งพิมพ์ทางกฎหมาย ส่วนมากจะเป็นผู้พิพากษา อัยการ อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายประจำหน่วยงานราชการต่าง ๆ เมื่อเรียบเรียงแล้วหน่วยงานที่ผู้เรียบเรียงประจำอยู่จะเป็นผู้ผลิตออกเผยแพร่ สิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยหน่วยงานรัฐบาลซึ่งมีคุณภาพ จึงมีปริมาณมาก ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาศึกษาค้นคว้าได้อย่างสะดวก

5.2 สิ่งพิมพ์บางประเภท เช่น คำพิพากษาฎีกา ประมวลกฎหมาย วัสดุที่ไม่ตีพิมพ์เผยแพร่ เป็นสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยหน่วยงานรัฐบาลเท่านั้น

5.3 วารสารทางกฎหมายที่สำคัญคือราชกิจจานุเบกษา ซึ่งได้รับการอ้างอิงมากนั้นเป็นวารสารที่ผลิตโดยหน่วยงานรัฐบาล

5.4 หน่วยงานรัฐบาลเป็นหน่วยงานที่ริเริ่มขอรับการเรียนการสอนกฎหมายมาตั้งแต่ยุคเริ่มแรก ดังนั้นจึงมีการผลิตสิ่งพิมพ์ออกมามาก ผู้ทำการวิจัยสามารถศึกษาได้อย่างสะดวก

สำหรับในด้านแหล่งผลิตนั้น พบว่าสิ่งพิมพ์ที่ผลิตในประเทศไทยได้รับการอ้างอิงมากที่สุด ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ในด้านภาษาของสิ่งพิมพ์ นั่นคือสิ่งพิมพ์ภาษาไทยที่ได้รับการอ้างอิงทั้งหมดผลิตในประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ในด้านผู้ผลิตและแหล่งผลิตนี้ สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 5 ที่ว่า สิ่งพิมพ์ที่ผลิตในประเทศไทยโดยหน่วยงานรัฐบาล ได้รับการอ้างอิงมากกว่าสิ่งพิมพ์ที่ผลิตในต่างประเทศและสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยเอกชน ทั้งนี้ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาการดำเนินงานเอกสารและการใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุด คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และห้องสมุดทางด้านกฎหมายอื่น ๆ ด้วย ดังนี้

1. สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ วารสารและ คณิตพจนานุกรม เป็นสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงมาก ห้องสมุดทั้ง 2 สถาบัน ควรให้บริการสิ่งพิมพ์ทั้ง 3 ประเภท ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยจัดทำรายชื่อสิ่งพิมพ์ทางด้านกฎหมาย ถ่ายสำเนาหน้าสารบัญสิ่งพิมพ์ทางด้านกฎหมายที่จัดหามาใหม่ ออกเผยแพร่ให้กับผู้ใช้ โดยจำแนกออกเป็นประเภทของสิ่งพิมพ์ คือจำแนกรายชื่อหนังสือใหม่ รายชื่อวารสารใหม่ จำแนกหน้าสารบัญหนังสือใหม่ หน้าสารบัญวารสารใหม่ เป็นต้น

2. ร่วมมือกันจัดทำฐานข้อมูลราชกิจจานุเบกษา และฐานข้อมูลคณิตพจนานุกรม เพราะเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีความสำคัญซึ่งนักกฎหมายต้องใช้ในการอ้างอิงตลอด ดังนั้นหากมีการจัดทำฐานข้อมูลดังกล่าว จะทำให้ผู้ใช้บริการของห้องสมุดทั้ง 2 แห่งสามารถเข้าถึงข้อมูลในราชกิจจานุเบกษา และคณิตพจนานุกรมได้อย่างรวดเร็ว และสามารถเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์กับห้องสมุดทางกฎหมายอื่น ๆ ได้ด้วย

3. ในด้านขอบเขตเนื้อหาวิชาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง ทำให้ทราบว่านิสิต นักศึกษา ของ 2 สถาบันใช้สิ่งพิมพ์ที่มีขอบเขตเนื้อหาทางด้านกฎหมายมาก รองลงมาได้แก่ สิ่งพิมพ์ที่มีขอบเขตเนื้อหาในสาขาสังคมศาสตร์ ได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ ดังนั้นห้องสมุดควร

จัดหาสิ่งพิมพ์ที่มีขอบเขตเนื้อหาดังกล่าวก่อนให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เพียงพอแก่ความต้องการของผู้ใช้ โดยเฉพาะสิ่งพิมพ์ที่มีขอบเขตเนื้อหาทางด้านกฎหมายนั้น ควรจัดหาให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับสาขาวิชาทุกสาขาวิชา ตามหลักสูตรการเรียนการสอนของแต่ละสถาบัน ทั้งนี้ต้องจัดหามาในสัดส่วนที่เหมาะสมในแต่ละสาขาวิชา

4. ในการอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ พบว่า ช่วงอายุของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงมากอยู่ในช่วง 11-15 ปี แต่ขณะเดียวกันก็พบว่าสิ่งพิมพ์ที่อยู่ในช่วงอายุ 6-10 ปี และ 0-5 ปี ก็ได้รับการอ้างอิงในสัดส่วนที่มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ดังนั้นเพื่อให้การบริการสิ่งพิมพ์ที่อยู่ในช่วงอายุต่าง ๆ กัน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดทำวัสดุย่อส่วน หรือจัดทำฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์เก่า ทั้งนี้เพื่อให้สิ่งพิมพ์เก่าแต่ยังมีคุณค่านั้นอยู่ในสภาพที่ดีตลอดไป นอกจากนี้สิ่งพิมพ์ใหม่ ๆ ก็ควรริบนำออกบริการด้วยการถ่ายสำเนาหน้าสารบัญ และควรมีชั้นสำหรับวางหนังสือและวารสารใหม่ โดยมีป้ายแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัด สำหรับการจัดทำวัสดุย่อส่วนนั้นควรมีการร่วมมือกันในการจัดทำเพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณ และควรจัดทำรายชื่อวัสดุย่อส่วนที่ได้จัดทำไว้ด้วย

นอกจากนี้ควรทำดัชนีวารสารทางด้านกฎหมายให้สมบูรณ์ ซึ่งอาจทำในรูปของบัตรดัชนี หรืออาจร่วมมือกันทำในลักษณะที่เป็นฐานข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสิ่งพิมพ์ใหม่ ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

5. ร่วมมือกันจัดทำ บรรณานุกรมรายชื่อสิ่งพิมพ์ทางด้านกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในห้องสมุดทั้ง 2 สถาบัน เพราะทั้งสองสถาบันเป็นสถาบันการศึกษาที่มีการสอนในสาขาวิชานิติศาสตร์มาเป็นเวลานาน และมีการสอนถึงระดับปริญญาเอก สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีการเก็บรักษาไว้นั้นมีเป็นจำนวนมาก มีทั้งสิ่งพิมพ์ที่มีอายุเก่าแก่และมีคุณค่า และสิ่งพิมพ์ใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพ สิ่งพิมพ์บางชิ้นไม่

สามารถจะหาได้จากหน่วยงานอื่นอีกแล้ว ดังนั้นเมื่อมีการจัดทำบรรณานุกรมรายชื่อสิ่งพิมพ์ขึ้น จะเป็นการเผยแพร่ให้ผู้ใช้อ้างอิงของทั้ง 2 สถาบันเข้าถึงสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดทั้ง 2 มี นอกจากนี้บุคคลซึ่งมีความสนใจและอยู่ในสาขาวิชานิติศาสตร์ เช่นกันแต่อยู่ในหน่วยงานอื่น สามารถจะได้รับประโยชน์จากบรรณานุกรมรายชื่อสิ่งพิมพ์ทางด้านกฎหมายนี้ด้วย

6. ห้องสมุดกฎหมายอื่น ๆ สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในการจัดหาและพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด โดยอาจารย์ร่วมมือกันในการจัดหาฐานข้อมูลทางด้านกฎหมายดังที่ได้เสนอแนะไว้ในข้างต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการใช้สิ่งพิมพ์ในการวิจัยของนักนิติศาสตร์ โดยใช้วิธีการอื่น เช่น การส่งแบบสอบถาม การศึกษาการใช้หรือการยืมเอกสารของผู้ใช้เป็นต้น
2. ควรทำการศึกษารูปแบบของการอ้างอิงในงานวิจัยสาขาวิชานิติศาสตร์ เพราะจากการทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่ารูปแบบการอ้างอิงยังไม่มีมาตรฐานเดียวกัน
3. ควรทำการศึกษาความร่วมมือในการให้บริการระหว่างห้องสมุดกฎหมาย โดยเฉพาะในการให้บริการตรวจชำระราคาจากแบกษา เพราะเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีความสำคัญต่อนักกฎหมายอย่างยิ่ง